

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALISTICKÉ STOPY – VYHLEDÁVÁNÍ,
DĚLENÍ A VYUŽITÍ V KRIMINALISTICKÉ
IDENTIFIKACI**

Autor práce: Patrik Janeček

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Hovorka

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Patrik Janeček

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Kriminalistické stopy - vyhledávání, dělení a využití v kriminalistické identifikaci

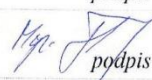
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminalistics traces – Searching, Dividing and Usage in the Criminal Identification

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. Jaroslav Hovorka

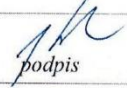

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): 7.3.2020

Cíl bakalářské práce:

Cílem této práce bude vymezení pojmu kriminalistická stopa, provedení jejich dělení podle vybraných hledisek, uvedení možností jejich vyhledávání a zajišťování a prezentace jejich možného obsahu pro kriminalistickou praxi. K tomu budou využity metody sběru dat, metody analýzy, syntéz a dedukce a také metody logického myšlení.

Student: Patrik Janeček	<i>datum</i> 6.5.2020	<i>podpis</i>
Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Hovorka	<i>6.5.2020</i> <i>datum</i>	<i>podpis</i>

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	<i>20. 10. 20</i> <i>datum</i>	<i>podpis</i>
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	<i>1. 12. 20</i> <i>datum</i>	<i>podpis</i>
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	<i>1. 12. 20</i> <i>datum</i>	<i>podpis</i>

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Rád bych poděkoval vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Jaroslavu Hovorkovi za trpělivý přístup, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych rád poděkoval i ppor. Pavlovi Kolářovi za poskytnutí rozhovoru.

ABSTRAKT

JANEČEK, P. *Kriminalistické stopy – vyhledávání, dělení a využití v kriminalistické identifikaci: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. 57 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jaroslav Hovorka

Klíčová slova: kriminalistika, kriminalistické stopy, kriminalisticky relevantní událost, trestný čin.

Předkládaná bakalářská práce bude řešit otázku kriminalistických stop, které budou rozděleny podle vybraných hledisek, bude popisovat jejich vznik, vyhledávání, zajišťování a dokumentaci. Bude se také zabývat jejich využitím pro kriminalistickou identifikaci. Práce bude členěna do šesti kapitol, přičemž v poslední kapitole bude v rámci rozhovoru popsáno reálné využití kriminalistických stop v policejní praxi. Kriminalistická věda disponuje bohatým teoretickým zázemím, které je možné široce prakticky aplikovat při objasňování kriminalisticky relevantní události.

ABSTRACT

JANEČEK, P. *Criminalistics traces – Searching, Dividing and Usage in the Criminal Identification: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2022. 57 p. Supervisor: Mgr. Jaroslav Hovorka.

Key words: Criminology, criminological traces, crime related events, crime offences.

The presented bachelor thesis will address the issue of forensic traces, which will be divided according to selected aspects, it will describe their origin, search, securing and documentation. It will also deal with their use for forensic identification. The thesis will be divided into six chapters, and in the last chapter the real use of criminological traces in police practice will be described in an interview. Forensic science has a rich theoretical background that can be practically applied in clarifying a criminologically relevant event.

OBSAH

ÚVOD	9
1 CÍLE A METODIKA	10
2 HISTORICKÝ EXKURZ DO KRIMINALISTIKY	11
3 DĚLENÍ KRIMINALISTICKÝCH STOP PODLE VYBRANÝCH HLEDISEK	15
3.1 Vymezení základních pojmů	15
3.2 Základní předpoklady existence kriminalistických stop	19
3.3 Základní dělení kriminalistických stop	21
3.3.1 Paměťové stopy	21
3.3.2 Materiální stopy	22
4 VZNIK, VYHLEDÁVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A DOKUMENTACE STOP	31
4.1 Vznik kriminalistických stop.....	31
4.2 Vyhledávání kriminalistických stop	34
4.3 Zajišťování kriminalistických stop.....	36
4.4 Dokumentace kriminalistických stop	38
5 KRIMINALISTICKÁ IDENTIFIKACE	42
5.1 Základní principy kriminalistické identifikace.....	42
5.2 Objekty a druhy kriminalistické identifikace	44

6 VYUŽITÍ KRIMINALISTICKÝCH STOP V POLICEJNÍ PRAXI.....	49
6.2 Rozhovor	49
6.3 Zhodnocení rozhovoru	52
ZÁVĚR.....	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55

ÚVOD

Kriminalita je společenský problém, který nemůžeme ignorovat. Dějiny lidstva jsou plné vražd, loupeží, krádeží, podvodů. Proto, se lidé snažili, pokud to bylo v jejich silách, pachatele odhalit a potrestat. Metody vyšetřování a tresty se měnily s dobou, ve které se žilo. Ve středověku důkazním prostředkem bylo právo útrpné, ale od konce 19. stol. důkazní prostředky pro soud přinášejí jednotlivé vědní obory kriminalistické vědy. Jejich poznání o vzniku, zániku i obsahu kriminalistických stop bylo a je založeno na vědeckém poznání daného oboru. Právě proto jsou kriminalistické stopy významným informačním materiálem, které vyhledávají, zajišťují a dokumentují kriminalisté, kteří tak mohou zachránit lidské životy, ochránit majetek či zastavit pachatele v jeho protiprávním jednání.

Kriminalistika se stejně jako ostatní vědní obory vyvíjí, přináší nové vědecké poznatky, doporučuje prostředky a stanovuje metody kriminalisticko-technické činnosti a také spolupracuje s ostatními vědními disciplínami (např. s medicínou, chemií, biologií). Práce kriminalistů je pak díky spolupráci s ostatními vědními disciplínami zjednodušena. I přesto je v dnešní moderní době nutné zajistit, aby každé oddělení policie mělo moderní kriminalisticko-technické prostředky a dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků.

I vyšetřování má svoji posloupnost a řád, na kterém pracovali znalci a odborníci prosazující poznatky kriminalistické vědy. Vždy je důležité stanovit si, jaké objekty budou zkoumány a jakým oborem kriminalistiky. Proto i znalecká a odborná zkoumání zjišťují podstatu spáchání trestného činu, jaké stopy jsou při něm vytvářeny, kdo nebo co je nositelem stop, naznačují, jakým směrem by měla být činnost policie nebo orgánů činných v trestním řízení směřována.

1 CÍLE A METODIKA

Cílem této bakalářské práce bude představit odborné veřejnosti problematiku kriminalistických stop, tedy jejich vznik, zánik, možnosti vyhledávání, zajištění a jejich dokumentaci. Součástí cíle bude také provedení jejich klasifikace podle předem vytyčených hledisek a možnosti využití kriminalistických stop v procesu kriminalistické identifikace. Pro tvorbu této práce budou využity metody shromažďování dat, metody analýzy, syntézy i dedukce a také metoda logického uvažování a strukturovaného rozhovoru.

Práce bude strukturována do šesti kapitol, přičemž v první z nich, budou vytyčeny cíle práce a základní metody, které budou při její tvorbě využity. Druhá kapitola bude zaměřena na prezentaci stručné historie kriminalistiky jako samostatné vědy. Ve třetí a čtvrté kapitole bude provedeno nejen dělení kriminalistických stop, ale také popis vyhledávání, zajišťování a dokumentace kriminalistických stop. V páté kapitole budou vymezeny základní principy kriminalistické identifikace a následně také objekty kriminalistické identifikace. Budou zde popsány i jednotlivé druhy kriminalistické identifikace. Poslední šestá kapitola bude zaměřena na využití kriminalistických stop v policejní praxi.

2 HISTORICKÝ EXKURZ DO KRIMINALISTIKY

Kriminalistika jakožto samostatný vědní obor nemá příliš dlouhou historii, ačkoliv některé osobnosti kriminalistiky zastávají názor, že kriminalistika existuje již od starověku. Již ve starověku využívaly tehdejší bezpečnostní složky státních útvarů různé materiály, ať písemné či ústní, které tehdy byly považovány za důkazy. Ale až do poloviny 19. stol, využívané metody a postupy mající za úkol získání důkazního materiálu v prospěch či neprospěch obviněného, měly zpravidla pramálo společného s moderní vědeckou kriminalistikou. To vyplývá i ze skutečnosti, že téměř až do konce 18. století při dokazování v trestním řízení byl hlavním, a ve své podstatě téměř jediným důkazem, výslech obviněného a svědků, přičemž zejména doznání obviněného mělo pro rozhodnutí ve věci zcela zásadní význam. Tehdejší soudce proto využíval primitivní, a často i nesmírně surové metody, jako bylo mučení či ordály.¹

Skutečné a vědecké počátky kriminalistiky je však nutné hledat až mnohem později, a to v 19. století.² A právě: „...osvícenství a další pokrokové myšlenkové proudy, všeobecné kulturní a civilizační rozvoj a velké sociální otřesy vedly v 18. a 19. století k zásadním reformám trestního procesu na evropském kontinentu. Předchozí čistě inkviziční model trestního řízení se všemi jeho nectnostmi byl opuštěn a nahrazen tzv. reformovaným kontinentálním procesem.“³ S tím souvisí fakt, že kromě výše zmíněné humanizace trestního procesu docházelo k obrovskému rozvoji vědeckého poznání napříč všemi vědními obory, kam řadíme obory přírodovědné, společenské i technické vědy. Poznatky z těchto věd začaly být pomalu využívány pro boj se zločinem.⁴ I proto lze dějiny kriminalistiky sledovat jak na úrovni světové, tak na úrovni tuzemské, tedy na území současné České republiky.

Historie světové kriminalistiky je propojena s významnými osobnostmi kriminalistické vědy. Jak je uvedeno v odborné literatuře, existuje samozřejmě velký

¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 18.

² STRAUS, J., VAVERA, F. a kol. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň, 2012, s. 21.

³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 18.

⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 19.

počet významných osobností, které se významně zasadily o rozvoj jednotlivých oborů kriminalistiky.

Nepochybně zásadní postavou pro rozvoj evropské i světové kriminalistiky je rakouský profesor Hans Gross⁵, který je označován za otce kriminalistiky. Jeho zásadním dílem, které ovlivnilo kriminalistiku po celém světě, je publikace: „*Příručka pro vyšetřující soudce*“ z roku 1893. Je nutno také zmínit, že založil v roce 1899 časopis s názvem „*Archiv für Kriminalanthropologie und Kriminalistik*“, který, ačkoliv již pod jiným názvem, vychází dodnes.⁶ Dále je nutné zmínit francouzského kriminalistu Alphonse Bertillona⁷, jehož jméno je spojeno především s oborem zvaným kriminalistická antropologie. Bertillon je tvůrcem antropometrické metody umožňující identifikaci osob zvané „*bertillonáž*“. Jejím prostřednictvím lze zajišťovat, klasifikovat a evidovat antropometrická data osob a na základě toho vytvářet rozsáhlé databáze pachatelů.⁸ Bertillon tuto metodu doplnil také o portrétní fotografie měřených osob, čímž tuto metodu ještě zdokonalil. Další významné osobnosti jsou spojeny s rozvojem kriminalistické daktyloskopie. Jedná se například o Angličany Francise Galtona, Williama J. Herschela či Henryho Fauldse. Jejich zásluhou vznikl v roce 1901 daktyloskopický klasifikační systém, který se rozšířil po celém světě. V evidencích jednotlivých policejních sborů byly shromážděny a využívány údaje o milionech evidovaných osob. Tento mechanický systém úspěšně fungoval až do příchodu automatizovaných počítačových systémů, které byly v policii zavedeny ke konci 20. stol.⁹ Nelze opomenout osobnosti německé kriminalistiky. Zde je na místě připomenout osobnost Roberta Heindla. Tento významný policejní úředník: „*na základě studia kriminálních recidivistů teoreticky zdůvodnil a do praxe zavedl registraci pachatelů založenou na znacích způsobu páčání trestných činů, nazývanou modus operandi, systém (MOS)*.“¹⁰

⁵ Hans Gross žil mezi lety 1847–1915.

⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 19.

⁷ Alphonse Bertillon žil mezi lety 1853–1914.

⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 19-22.

⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 22.

¹⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 22.

Na území dnešní samostatné České republiky (dále jen ČR) se kriminalistika rozvíjela až po roce 1918. Je skutečností, že představitelé československé i české kriminalistiky využívaly poznatků již známých osobností a jimi publikovaných poznatků. Nicméně sami intenzivně pracovali na nových objevech, a to nejen v oblasti kriminalistických stop. Mezi takové osobnosti lze zařadit Karla Klečku, vrchní komisař policejního ředitelství ve Vídni a „přísežný tlumočnick jazyka českého“, který v roce 1914 přeložil německý originál knihy, který vyšel pod českým názvem „*Pokyny pro službu vyšetřovací s návodem k daktyloskopii*“.

Ve dvacátých letech 20. století začaly v poválečném Československu vycházet publikace zaměřené na kriminalistiku a kriminalistickou identifikaci. Významnou osobností, která vydala jednu z prvních československých kriminalistických publikací „*Nauka o daktyloskopování a popisování osob*“, byl v roce 1920, policejní úředník v Praze František Protiwenský.¹¹ Mezi další prvorepublikové osobnosti československé kriminalistiky patřili Oldřich Pinkas a Josef Povondra, kteří vydali v roce 1922 publikaci nazvanou: „*Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou*“. Nelze nezmínit osobnost Josefa Šejnohy, který v roce 1930 publikoval první „*Kriminální psychologii*“, v roce 1931 „*Kriminální taktiku*“ a v roce 1932 „*Kriminální techniku*“. ¹² Dále je třeba uvést, že po roce 1939 následovala doba okupace Německem, a v té době se téměř nevydávala česky psaná kriminalistická ani jiná obdobná odborná literatura. Výjimkou byla například kniha Ladislava Havlíčka s názvem „*Mechanoskopie stopy a znaky řemeslných nástrojů*“ z roku 1940. Z této publikace čerpají mehanoskopové dodnes.¹³

Po roce 1946 mezi osobnosti kriminalistiky řadíme např. Václava Noseka, který uveřejnil v roce 1947 publikaci nazvanou: „*Daktyloskopie, cheiroskopie a pedoskopie*.“ Lze sem také zařadit osobnost Edwarda Knoblocha, který je považován za autora první podrobné učebnice soudního lékařství, která byla využívána i na lékařských fakultách.

¹¹ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 19.

¹² STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 22.

¹³ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 24.

Byla vydána v roce 1953 pod názvem: „*Soudní lékařství a lékařská kriminalistika*“.¹⁴ Dále do moderních dějin Československé a České kriminalistiky řadíme díla Bohuslava Němce, který vydal např. „*Kriminalistickou příručku*“. Nelze opomenout ani osobnosti moderní československé kriminalistiky, kterými byly Zdeněk Titlbach, Miroslav Protivinský či Jan Musil.¹⁵

Po roce 1992 lze mezi významné osobnosti České kriminalistiky řadit např. Michala Dogošiho (oblast soudního lékařství), Jana Chmelíka (bývalý náměstek policejního prezidia pro kriminální službu, vysokoškolský pedagog), Zdeňka Konráda (vysokoškolský pedagog), Jana Musila (kriminalistická biologie, soudce Ústavního soudu ČR), Viktora Poradu (autor a spoluautor kriminalisticky děl se širokým aplikačním zázemím příbuzných vědných oborů - soudní inženýrství, soudní lékařství, bezpečnostní vědy, forenzní biomechanika), Miroslava Protivinského (český kriminalista a vysokoškolský pedagog), Jiřího Strause (kriminalistická technika, kriminalistická expertíza, soudní inženýrství, forenzní biomechanika), Přemysla Strejce (oblast soudního lékařství) a Jaroslava Suchánka (vysokoškolský pedagog, spisovatel).

Je tedy možné konstatovat, že kriminalistická věda na území současné ČR má kvalitní základy a mnohé osobnosti kriminalistiky jsou celosvětově známé.

¹⁴ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 26.

¹⁵ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 29.

3 DĚLENÍ KRIMINALISTICKÝCH STOP PODLE VYBRANÝCH HLEDISEK

Kriminalistické stopy a jejich informační obsah jsou zásadním důkazním prostředkem pro práci policie. Ale každá z nich má svá specifika, která přinášejí důležité informace k osobě pachatele, k oběti či k průběhu protiprávního jednání. Proto je nezbytné tyto stopy rozdělit. A právě kriminalistika přináší klíč, jak toto rozdělení provést, což bude součástí této kapitoly. Zároveň zde bude proveden jejich popis a vymezení pojmů vztahujících se k problematice kriminalistických stop.

3.1 Vymezení základních pojmů

V této podkapitole bude proveden rozbor a popis důležitých pojmů, které se týkají kriminalistických stop, kriminalistické identifikace a dalších pojmů, které budou následně v práci využívány. Mezi základní pojmy spadají následující pojmy:

- a) Kriminalistika
- b) Kriminalisticky relevantní událost
- c) Místo trestného činu
- d) Kriminalistická stopa

Ad. a) Kriminalistika

Pojem kriminalistika je jedním ze zásadních pojmů souvisejících s obsahem této práce. Kriminalistika, je věda, která definuje, rozvádí a popisuje specifické pojmy, které jsou s ní úzce propojeny. Vlastní pojem „*kriminalistika*“ lze definovat různě. V odborné literatuře se uvádí, že: „*Někteří autoři vymezují kriminalistiku velmi stručně a vágně – tak např. nestor kriminalistiky Hans Gross ji definuje jako nauku o reáliích trestního práva (1898). Novější definice jsou zpravidla obširnější a obsahují ty obecné pojmové znaky, které jejich autoři pokládají za nejvýstižnější a nejvíce specifické pro odlišení kriminalistiky od jiných vědních disciplín. Je třeba dodat, že v publicistice a v populárně naučné literatuře se termín kriminalistika často používá velmi nepřesně*

a zaměřuje se s označením příbuzných oborů, jako je kriminologie, nauka o policii nebo nauka o trestním právu.^{16, 17}

Pro účely této práce byla vybrána tato definice „*Kriminalistiky*“, kde je popisována jako: „*samostatný vědní obor, který zkoumá a objasňuje zákonitosti vzniku, zániku, vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminalistických stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných informací. Na tomto základě vypracovává metody, postupy, prostředky, operace a doporučení pro kriminalisticky praktickou činnost, bez ohledu na formální podmínky jejich využití v praxi různých policejních sborech.*“¹⁸

S ohledem na výše uvedené lze odvodit, že:

- **základním objektem** kriminalistického zkoumání je **odraz** objektivní reality jakožto události trestného činu v materiálním prostředí, jakož i vědomí lidí (od pachatelů, přes oběti, až po svědky kriminalisticky relevantní události)
- **dalším objektem** kriminalistického zkoumání je **chování pachatele jakožto objektu poznání** a na druhé straně chování kriminalisty jakožto objektu řízení
- **za souhrnný objekt kriminalistického zkoumání lze označit** informačně poznávací strukturu činnosti prováděné při odhalování, vyšetřování a prevenci trestných činů¹⁹

Ad. b) Kriminalisticky relevantní událost

Za kriminalisticky relevantní událost (dále jen KRU) lze označit událost, která je předmětem intenzivního zkoumání a poznání kriminalistickou praxí. V praktické kriminalistické činnosti jsou pak rozlišovány celkem tři hlavní skupiny událostí, které jsou označovány za KRU, a těmi jsou:

¹⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 3.

¹⁷ PASS, D.A., SEDDON-EMBAR, A. *Forensic Science*. California, 2009, vol. 1, s. 329-330.

¹⁸ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd., Plzeň, 2019, s. 29.

¹⁹ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd., Plzeň, 2019, s. 29–30.

- a) události taxativně vymezené v trestním zákoníku²⁰
- b) dále se jedná o přestupky a správní delikty, které jsou opět taxativně vymezeny a patří převážně do oblasti správního práva
- c) zbývající skupiny kriminalisticky relevantních událostí jsou pro oblast kriminalistiky zajímavé pouze do toho okamžiku, než se potvrdí, že se nejedná o žádnou z následujících skupin událostí, kterými jsou:
 - sebevraždy
 - náhlá úmrtí
 - nešťastné náhody
 - působení přírodních sil²¹

Ad. c) Místo činu

Mezi základní pojmy související s problematikou kriminalistických stop je místo činu, přesněji místo trestného činu. Místo činu i místo trestného činu je totiž, s ohledem na svůj velmi intenzivní vztah k objasňované události, zcela zásadním zdrojem informací a významným zdrojem kriminalistických stop.²² Co se týká samotné definice **místa činu**, uvádí se, že jde o: „*vymezenou část prostoru, kde došlo k jednání zakládající podezření ze spáchání trestného činu, k jehož objasnění je zapotřebí ohledáním zjistit a zajistit objektivní informace o činu, příčině jejího vzniku, následku a dalších vzájemných souvislostech, projevujících se ve stopách a věcných důkazech, ze kterých lze vycházet při objasňování takového činu.*“²³

Místo činu můžeme chápat jak v užším, tak i v širším smyslu. V užším smyslu se jedná o místo, kde byl konkrétní čin spáchán, zatímco v širším smyslu se jedná též o další

²⁰ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2010, částka 11.

²¹ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 54.

²² PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd., Plzeň, 2019, s. 507.

²³ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd., Plzeň, 2019, s. 507.

místa, kde se nacházejí stopy pachatele nebo dalších osob zúčastněných na spáchaném činu.²⁴

Ad. d) Kriminalistická stopa

Pro tuto práci zcela zásadním pojmem je pojem **kriminalistická stopa**. Jedná se o základní kriminalistickou kategorii²⁵ a lze říct, že: „*pojem kriminalistické stopy vychází z filozofické teorie odrazu, která v podstatě stanoví, že každý jev nebo činnost vyvolává v materiálním prostředí konkrétní odraz (změnu). Změny jsou v kriminalistice chápány jako stopy.*“²⁶

Kriminalistická odborná literatura uvádí, že kriminalistická stopa je: „*každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně nebo alespoň místně nebo časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo trestněprávně relevantní informaci a je zjistitelná, zajistitelná a informace z ní využitelná pomocí dostupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů.*“²⁷

Kriminalistické stopy jsou důležité zejména proto, že obsahují zásadní informace o průběhu spáchaného trestného činu. Mají schopnost zachytit pro proces poznání kriminalistické události, tedy jev, který se odehrál v minulosti. Jde také o odpovídající obraz o průběhu události, o činnosti pachatele, jakož i dalších osob zúčastněných na vyšetřované události, stejně tak podává informace o použitých prostředcích, nástrojích spáchání apod.²⁸

Metodologickým základem poznání události trestného činu na základě kriminalistických stop je tzv. **teorie vzájemného působení**. Podstatou odrazu trestného

²⁴ STRAUS, J., VAVERA, F. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň, 2010, s. 125.

²⁵ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 53.

²⁶ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 2. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

²⁷ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 54.

²⁸ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 68.

činu je vzájemné působení materiálních systémů a objektů. Přitom platí, že: „*vyšetřovaná událost trestného činu je jedním z materiálních jevů objektivní reality, v jehož průběhu dochází ke vzájemnému působení elementů události trestného činu, především pachatele a jím použitých prostředků a nástrojů s materiálním prostředím, zejména místem činu a předmětem útoku a též s vědomím např. svědků. Výsledkem vzájemného působení je odraz v podobě změn v materiálním prostředí (materiálních stop) a změn ve vědomí lidí (paměťových stop).*”²⁹

Kromě toho samozřejmě vznikají i situace, ve kterých z nejrůznějších důvodů nedojde ke vzniku kriminalistické stopy. Může se jednat například o situaci, kdy změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka je příliš malá, těžko zjiřitelná, není možné prokázat souvislost mezi změnou a kriminalistickou událostí nebo změna neobsahuje informaci relevantní pro danou věc, anebo není možné v dané fázi poznání takovou změnu vyhledat, fixovat a zkoumat prostřednictvím kriminalistických metod, prostředků či postupů.³⁰

3.2 Základní předpoklady existence kriminalistických stop

Každá kriminalistická stopa musí být s kriminalisticky relevantní událostí v souvislosti nejméně příčinné, často se však vyžaduje také souvislost časová i místní. Kriminalistické učení uvádí, že kriminalistická stopa vzniká jako „**ODRAZ**“: Jde tedy o změnu, která musí vzniknout v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí, musí existovat alespoň od svého vzniku do zjištění, a musí být vyhodnotitelná současnými kriminalistickými metodami a prostředky.³¹

Ad. 1) Odraz musí být v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí

Mezi kriminalistickou stopou a kriminalisticky relevantní událostí musí existovat příčinná souvislost, aby měla kriminalistický význam. Platí totiž, že není-li prokázána

²⁹ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 82–83.

³⁰ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 83.

³¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 75-76.

příčinná souvislost mezi kriminalistickou stopou a kriminalisticky relevantní událostí, jedná se pouze o stopu obecnou, která pak dále není předmětem kriminalistického zkoumání.³² Platí, že: „*na místě kriminalisticky relevantní události většinou nelze stanovit, které změny stanovená kritéria splňují a jsou tedy kriminalistickou stopou, a které stanovená kritéria nesplňují, a není třeba se jimi dále zabývat. Platí proto obecná zásada, že na místech kriminalisticky relevantních událostí se vyhledávají a zajišťují všechny změny. Teprve jejich následujícím zkoumáním a vyhodnocováním se zjistí, zda mají ke konkrétní události vztah (příčinnou souvislost) a mohou pomoci při jejím objasňování.*“³³ Stopa má pro kriminalistiku klíčový význam, díky ní je možné rozvíjet dále objasňování případu.

Ad. 2) Odraz musí existovat alespoň od svého vzniku do zjištění

Tato podmínka je zcela logická, neboť změnu, která sice existuje, ale zanikne dříve, než ji někdo zjistí, pochopitelně není možné využít. V praxi lze takový rychlý zánik pozorovat v situaci, kdy v průběhu kriminalisticky relevantní události dojde například k udupání travnatého místa, které po nějaké době dosáhne opět své původní podoby či o případ vzniku jízdních stop automobilu na mokré vozovce, které rychle zaniknou opětovným slitím vody na povrchu vozovky.

Ad. 3) Odraz musí být vyhodnotitelný současnými kriminalistickými metodami a prostředky

Poslední podmínka se bezprostředně vztahuje ke znalecké činnosti spojené se zkoumáním a následným vyhodnocováním kriminalistických stop. Platí totiž, že pokud není možné metodami a prostředky, které lze uplatnit při zkoumání stop právě v době jejich zkoumání, nelze z nalezených, zjištěných a zajištěných stop získat potřebné

³² VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011. [cit. dne 2. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

³³ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

kriminalisticky relevantní informace. Taková změna ve své podstatě ztrácí pro kriminalistikou činnost svůj význam.³⁴

3.3 Základní dělení kriminalistických stop

Základním dělením kriminalistické stopy je skutečnost, zda se jedná o odraz v materiální prostředí nebo ve vědomí člověka. Materiální stopy se klasifikují již od vzniku kriminalistiky podle toho, která kriminalistická odborná činnost je má zkoumat. Naproti tomu stopy ve vědomí člověka jsou chápány často jako ideální stopy bez dalšího kriminalistického dělení.³⁵ Odborná literatura tedy s ohledem na výše uvedené uvádí, že základním rozdělením kriminalistických stop v kriminalistice rozumíme jejich dělení na dvě skupiny, kterými jsou stopy:

- a) paměťové
- b) materiální³⁶

3.3.1 Paměťové stopy

Jako **paměťové stopy** lze označit takové kriminalistické stopy, které vznikají ve vědomí člověka. „*Jejich základem jsou vjemy, které jsou jednotlivými lidskými smysly předávány do mozku, kde jsou za určitých podmínek fixovány.*“³⁷ V kriminalistice hrají zásadní úlohu zrak a sluch, tedy stopy, které určitá osoba viděla či slyšela. Další lidské smysly, kterými jsou čich, chuť a hmat jsou pro účely kriminalistiky mnohem méně významné. Nutno podotknout, že vnímání situací, dějů i objektů je vždy ovlivňováno

³⁴ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 54.

³⁵ ČÍRTKOVÁ, L., PORADA, V. *Soudní inženýrství. Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. Brno, 2005 [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>.

³⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 81-83.

³⁷ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

nejen inteligencí, ale i vzděláním, schopnostmi a momentálními pocity osoby (např. strach, bolest, únava apod.), která je nositelem stopy.^{38, 39, 40}

Je důležité si uvědomit, že v žádném případě není reálně možné, aby si člověk vybavil všechny události, které viděl. Kapacita lidského mozku je totiž omezená a člověk navíc není schopen si všimnout všeho, co se kolem něj odehrává. Jaké skutečnosti si člověk vybaví, mají mimo jiné též vliv samotné vlastnosti člověka jakožto nositele stopy.^{41, 42} K paměťovým stopám lze závěrem uvést, že zcela nepochybně nejsou zcela dokonalé, nicméně nesmírně důležité pro práci policie a pro samotné trestní řízení.

3.3.2 Materiální stopy

V případě druhé skupiny stop, tedy **stop materiálních**, se jedná o stopy, kterých je na rozdíl od stop paměťových, skutečně velké množství, a proto je nutné je na rozdíl od stop paměťových členit na mnoho různých skupin.

Materiální stopy: „vznikají v živé i neživé přírodě působením jednotlivých objektů mimo lidský mozek. Jinak řečeno, jakýkoliv odraz mimo lidský mozek považujeme za stopu materiální. Z toho vyplývá, že materiálních stop je velmi mnoho.“⁴³ Protože se jejich využíváním zabývá především kriminalistická technika, bývají ve starší literatuře označovány také za stopy kriminalisticko-technické.⁴⁴

Kriminalistická věda pak dělí kriminalistické stopy podle následujících hledisek:

- a) podle vzniku
- b) podle druhu informací, jež obsahuje
- c) dle změny prostředí, k níž došlo při vytvoření stopy

³⁸ STRAUS, J. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd., Plzeň, 2012, s. 89–90.

³⁹ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň, 2005, s. 160–163.

⁴⁰ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2005, s. 101–103.

⁴¹ STRAUS, J. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd., Plzeň, 2012, s. 89–90.

⁴² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 81–82.

⁴³ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

⁴⁴ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

- d) podle viditelnosti
- e) podle odvětví kriminalistiky, které se danými stopami zabývá

Ad. a) Dělení kriminalistických materiálních stop podle vzniku

- předáním síly s následkem deformace vnější stavby nebo oddělením jednotlivých částí
- odvrstvením nebo navrstvením způsobeným předáním nebo přijetím hmoty
- kombinací dvou výše zmíněných způsobů ⁴⁵

Ad. b) Dělení materiálních stop podle druhu informací, jež obsahují

Dle tohoto hlediska lze kriminalistické materiální stopy rozdělit do čtyř základních skupin, a to na stopy odrážející:

- 1) vnější strukturu objektu, který je vytvořil
- 2) vnitřní strukturu objektu, který je vytvořil
- 3) funkční a dynamické vlastnosti lidí a zvířat, které je vytvořily
- 4) sdruženou informaci o objektech, které byly vytvořeny ⁴⁶

1) *Stopy odrážející vnější strukturu objektu, který je vytvořil*

Tento druh kriminalistických stop podává informace o vnější struktuře objektu, který ji vytvořil. V praxi se může jednat o obrazce papírných linií, o povrch hasáku a mnoho dalších.⁴⁷ Tento typ kriminalistických stop se označuje jako **stopy podobnosti**. Tyto stopy jsou zpravidla využívány k individuální identifikaci.⁴⁸ V praxi se jedná zejména o stopy daktyloskopické, mechanoskopické, balistické, trasologické a další.⁴⁹

⁴⁵ STRAUS, J. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd., Plzeň, 2012, s. 91.

⁴⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 82-83.

⁴⁷ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 5. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

⁴⁸ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 5. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

⁴⁹ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 57.

2) *Stopy odrážející vnitřní strukturu objektu, který je vytvořil*

Tyto stopy lze v obecné rovině popsat jako stopy podávající informace o vnitřní struktuře objektu, který ji vytvořil. Může se jednat například o krevní skupinové vlastnosti, o chemické složení drogy, mazadel apod. Kriminalistické stopy patřící do této skupiny jsou označovány též jako **stopy rovnosti** a v minulosti bývaly vhodné zpravidla pouze ke skupinové identifikaci.⁵⁰ Nejčastější stopy odrážející vnitřní strukturu objektu, jsou stopy biologické a stopy chemické.⁵¹

3) *Stopy odrážející funkční a dynamické vlastnosti lidí a zvířat, které je vytvořily*

Tento druh kriminalistických stop podává informace o funkčních a dynamických vlastnostech objektu, který je vytvořil. Jedná se například o stopy pohybu, hlasu či rukopisu a podávají tedy informace o způsobu chůze, o výšce a rozpětí hlasu nebo o druhu ručního písma.⁵² Tento typ stop je vhodný jak pro individuální, tak pro skupinovou identifikaci.⁵³

4) *Stopy odrážející sdruženou informaci o objektech, které byly vytvořeny*

Poslední skupinou stop v této kategorizaci jsou kombinacemi předchozích tří kategorií. Příkladem těchto stop pak mohou být třeba daktyloskopické stopy vytvořené krví, stopy obuvi, které však kromě podešve odrážejí způsob chůze osoby, a mnoho dalších.⁵⁴

⁵⁰ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

⁵¹ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s 57.

⁵² VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 5. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

⁵³ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011 [cit. dne 5. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

⁵⁴ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s 57.

Ad. c) Dělení materiálních stop dle změny prostředí, k níž došlo při vytvoření stopy

Tyto kriminalistické stopy lze dále dělit na stopy:

- vstřícné
- plošné a objemové
- statické a dynamické
- periferní
- oddělení⁵⁵

Stopy vstřícné

Stopy vstřícné lze charakterizovat jako takové materiální stopy, které odrážejí vzájemné působení dvou objektů. V praxi se můžeme setkat jednak se situacemi, kde skutečně jeden objekt odráží informace o druhém objektu a naopak, ale stejně tak může nastat situace, kdy je možné vyhodnotit pouze jednosměrné působení, neboť působení v opačném směru nespĺňuje kritéria, která je nutné splnit, aby se dalo hovořit o vzniku kriminalistické stopy.⁵⁶

Stopy plošné a objemové

Další kategorií jsou pak stopy plošné a objemové, které lze jinak označit jako stopy 2D (stopy plošné) a stopy 3D (stopy objemové). První z výše uvedených, **stopy plošné**, vznikají v prostředí, ve kterém se nedeformuje objekt, který stopu přijímá. Typicky se jedná o stopy obuvi či pneumatik na asfaltu nebo stopy člověka na skle, dlažbě apod.⁵⁷ Druhou skupinou jsou **stopy objemové**. Jedná se o plastické stopy, proto u objektu, jenž přijímá stopu, dochází k určité plastické deformaci. Do této skupiny stop

⁵⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 83-87.

⁵⁶ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 58.

⁵⁷ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 58.

lze zařadit například stopy ve sněhu, blátě či prachu, ale též většinu mechanoskopických a balistických stop.⁵⁸

Stopy statické a dynamické

Dále lze materiální stopy dělit na stopy statické a dynamické. Pokud takový pohyb takřka neexistuje, lze hovořit o první skupině, tedy **stopách statických**. Mezi statickými stopami lze rozlišovat stopy navrstvení, pokud při vzniku stopy byla na jejího nositele přenesena určitá hmota (ať už se jedná o krev či jiný biologický materiál tvůrce stopy, nejrůznější nečistoty apod.). Nebo také stopy odvrstvení, kdy byla naopak z nositele stopy určitá hmota odstraněna.⁵⁹ **Stopami dynamickými** jsou pak různé rýhy, stopy sešinutí či zhmoždění.⁶⁰

Stopy periferní

Tato skupina stop slouží především k poskytnutí informací o půdorysu objektu, který stopy vytvořil. Stopy vznikají zejména při přemístění různých předmětů v prostoru, ať už se jedná o různé krabice či třeba o nábytek.⁶¹

Stopy oddělení

Poslední skupinou jsou stopy oddělení, u kterých došlo z nejrůznějších důvodů k oddělení části od celku. Jedná se o například o různé roztrhané písemnosti, úlomky předmětů či střepy a jiné další.^{62, 63}

⁵⁸ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 58–59.

⁵⁹ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 59.

⁶⁰ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 59.

⁶¹ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 59.

⁶² KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň, 2014, s. 59.

⁶³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 83-87.

Ad. d) Dělení materiálních stop podle viditelnosti

- viditelné
- latentní

Stopy viditelné

Viditelné stopy se vyznačují tím, že k jejich vyhledávání je zpravidla nutná pouze pečlivá práce kriminalistů na místě ohledání, neboť se jedná o stopy, které jsou viditelné pouhým lidským okem. Jedná se zpravidla o stopy mechanoskopické, balistické, dále o většinu trasologických stop, jakož i o některé stopy biologické, chemické, pyrotechnické, stopy ručního písma a psacích strojů, a mnoho dalších.⁶⁴

Stopy latentní

Naopak stopy latentní při svém vyhledávání vyžadují použití šikmého přírodního nebo umělého osvětlení, nebo aplikaci kriminalisticko-technických prostředků. Latentní stopy musí být pro své objevení samozřejmě nejprve lokalizovány na základě vytipování objektů. K jejich zviditelnění jsou využívány různé druhy osvětlení, rozptýlené laserové záření, ultrafialové záření nebo daktyloskopické prášky apod.^{65, 66}

Ad. e) Dělení materiálních stop podle odvětví kriminalistiky, které se danými stopami zabývá

V kriminalistice, přesněji v kriminalistickém technickém zkoumání, existuje velké množství jednotlivých odvětví, která se zabývají odhalováním stop a zkoumáním

⁶⁴ PORADA, V., SUCHÁNEK, J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005, s. 312. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

⁶⁵ PORADA, V., SUCHÁNEK, J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005, s. 312–313. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

⁶⁶ PASS, D.A., SEDDON-EMBAR, A. *Forensic Science*. California, 2009, vol. 3, p. 837-839.

jejich informační hodnoty. Proto se kriminalistické stopy podle odborných zkoumání dělí na stopy daktyloskopické, mechanoskopické, trasologické, biologické, genetické, počítačové, elektrotechnické, pyrotechnické, písmoznalecké, chemické, pachové (odorologické), balistické apod. Vzhledem k tomu, že existují různé druhy kriminalistického zkoumání, budou zde uvedeny jen ty stopy, s nimiž se kriminalistické setkávají nejčastěji. Pro tuto práci byly vybrány následující kriminalistické stopy:

- daktyloskopické
- balistické
- mechanoskopické

Daktyloskopické stopy

„Daktyloskopie je charakterizována jako nauka o obrazcích papilárních linií vytvořených na vnitřní straně článků prstů, na dlaních a na prstech nohou a chodidlech.“⁶⁷ Daktyloskopické stopy jsou tedy otisky nebo vtisky lidských končetin, pokud se do stopy odrazily vzorce jejich papilární linií. Nejčastěji daktyloskopické stopy vzniknou při kontaktu relativně nečisté pokožky (potní substance) a relativně čistého nosiče.⁶⁸ Zajištění daktyloskopických stop se provádí:

- a) in natura (na objektu kde se tato stopa nachází např. na hrníčku, lahvi, papíru)
- b) na daktyloskopickou fólii (černou, bílou, transparentní)
- c) fotograficky s přiloženým číslem stopy a s měřítkem
- d) odléváním do speciální hmoty (mikrosil)⁶⁹

Daktyloskopické stopy se na místě ohledání dokumentují fotograficky nebo se místa nálezu zaznamenávají do náčrtku, popř. do plánku.

⁶⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 130.

⁶⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 132.

⁶⁹ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 189.

Balistické stopy

Vyhledávání a zajišťování balistických stop zpravidla nečiní kriminalistům zásadnější obtíže, neboť jde zpravidla o viditelné stopy. V případě nálezu balistických stop se tyto stopy a místa jejich nálezu dokumentují převážně fotograficky a topograficky.

Balistické stopy se zajišťují zpravidla takto:

- a) in natura (zbraň jako celek, nábojnice, střela apod.)
- b) fotograficky s měřítkem a číslem stopy
- c) stěry, pokud je jedná o zplodiny výstřelu

Nalezené zbraně se ke zkoumání zasílají z bezpečnostních důvodů vybité. Spolu se zbraní se ke zkoumání zasílají též všechny nalezené náboje a zásobníky. Důležitým údajem pro kriminalisty je i místo nálezu nábojnic, neboť mohou poskytnout informaci o stanovišti pachatele. Kriminalisté mohou k vyhledání balistických stop v nepřehledných terénech využívat služební psy. Pro zajišťování těchto stop se provádějí také stěry na zkoumání zplodin výstřelu.^{70, 71}

Mechanoskopické stopy

Mechanoskopické stopy se řadí do skupiny stop odrážejících vnější stavbu nástroje a vlastnosti nástroje, který změnu vyvolal. Kriminalistika považuje za mechanoskopickou stopu každý předmět, jehož prostřednictvím lze překonat překážku ke spáchání činu. Jedná se při tom o nástroje vyráběné sériově a nikterak neupravené, vyráběné sériově, avšak následně upravené ke spáchání trestného činu, nástroje individuálně zhotovené či nakonec náhodně nalezené nástroje. Vyhledávání těchto stop není v kriminalistice považováno za nijak složitý proces, neboť velká většina těchto stop je viditelná již pouhým lidským okem.

⁷⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 188–197.

⁷¹ STRAUS, J., SUCHÁNEK, J., PORADA, V. Soudní inženýrství. *Kriminalistické stopy obsahující informaci o vlastnostech vnitřní stavby (struktury) nebo vnitřního složení objektu*. [online]. Brno, 2004, s. 135-136. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-03-131-145.pdf>.

Tyto stopy se zajišťují zpravidla:

- a) in natura
- b) fotograficky
- c) odléváním⁷²

U mechanoskopických stop se zkoumá zejména **mikrorelief**, který je pro každý nástroj individuální a neopakovatelný soubor znaků, které jej odlišují od ostatních.

⁷² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2001, s. 178–182.

4 VZNIK, VYHLEDÁVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A DOKUMENTACE STOP

Kriminalistické stopy jsou základní kriminalistickou kategorií a jsou pro OČTŘ důležité z hlediska odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti. Každá kriminalistická stopa má svoji kriminalisticko-technickou, kriminalisticko-taktickou a procesní hodnotu, která poskytuje zásadní informace o způsobu provedení kriminalisticky relevantní události, o osobách, podílejících se na kriminalisticky relevantní události, o jejich činnosti, o způsobu provedení činu, o jejich fyzických, příp. i psychických schopnostech, o předmětu zájmu a o způsobu příchodu a odchodu z místa události. Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop patří mezi základní a nejdůležitější úkoly kriminalistické praktické činnosti.⁷³

4.1 Vznik kriminalistických stop

Všechny kriminalistické stopy vznikají v reálném materiálním prostředí, ať je to mozek člověka, nebo v jiných neživých materiálech, kam patří hlína, stavební materiály, sklo, porcelán, podlahové krytiny, dveře, mechanické zámky apod. Vznik kriminalistických stop **paměťových** a **materiálních** je výrazně odlišný.

Paměťové stopy

Co se týká **procesu vzniku paměťových stop**, platí, že: „*stopy ve vědomí člověka vznikají při vzájemném působení člověka a organického nebo anorganického prostředí. Kriminalisticky relevantní informace paměťových stop jsou odráženy specifickými formami, jako jsou počítky, vjemy, vnímáním, představami elementárními a vyššími*

⁷³ PORADA, V. SUCHÁNEK, J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005, s. 312-328. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

psychickými akty. Jde v podstatě o lidské psychické procesy vnímání, zapamatování a reprodukci.“⁷⁴

Elementárním termínem souvisejícím s paměťovými stopami je **paměť**. Paměť lze definovat jako: „*souhrnný název pro konkrétní funkce lidského organismu, jež se promítají téměř do všech psychických jevů. Jejím předpokladem jsou vzájemné vztahy mezi jevy, věcmi a událostmi v čase a prostoru. Uznává se, že paměť jako psychický proces se skládá z procesu vštěpování, uchovávání a obnovování psychických zážitků, operací a motorických úkonů. Paměť se uplatňuje v mnohých psychických procesech.*“⁷⁵

Mezi základní funkce paměti se řadí:

- a) časovost
- b) vštěpování
- c) zapamatování, vybavování informací⁷⁶

Co se týká vytváření paměťových stop, jedná se o nesmírně složitý proces, který se skládá ze tří fází:

- 1) **vytváření krátkodobé paměti** (tato fáze probíhá mezi kůrou mozkovou a částí mezimozku, trvá cca 30 sekund, a pokud nejsou tyto vjemy postoupeny do další fáze, krátkodobá paměť zaniká)
- 2) druhá fáze probíhá jako biomechanická změna v ribonukleové kyselině (tzv. RNA), přičemž každá tato změna je rovna určitému přenesenému sledu vzruchů. S touto fází se pojí **střednědobá paměť**, která trvá po dobu několika hodin

⁷⁴ ČÍRTKOVÁ, L., PORADA, V. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. Brno, 2005 [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>.

⁷⁵ ČÍRTKOVÁ, L., PORADA, V. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. Brno, 2005 [cit. dne 2. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>.

⁷⁶ ČÍRTKOVÁ, L., PORADA, V. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. Brno, 2005 [cit. dne 3. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>.

- 3) třetí fáze tvorby paměťových stop probíhá v době spánku; spočívá ve vzniku a syntéze bílkovin, u každého člověka má jinou dobu trvání a vytváří se v ní **dlouhodobá paměť**⁷⁷

Materiální stopy

Materiální stopy vznikají na nejrůznějších objektech, ať už živé tedy organické nebo neživé, anorganické přírody.⁷⁸

Tyto kriminalistické stopy mohou vznikat třemi způsoby:

- 1) **předáním energie**, během kterého vznikají změny způsobené deformací vnější stavby odrážejícího objektu nebo se z monolitního celku oddělují jednotlivé části (v úvahu přichází i pouhé vytvoření změn odrážejících pouze druh působení)
- 2) **předáním hmoty** nebo jejím přijetím vznikají stopy navrstvení (přenos např. krve, ejakulátu, různých nečistot a dalších na nějaký povrch, např. na nábytek, podlahu apod.) nebo stopy odvrstvení (např. sejmutí prachu ze zaprášeného předmětu dotykem ruky)
- 3) **současným předáním energie a hmoty**, což je v podstatě kombinace obou uvedených možností (např. mechanoskopická stopa, ve které se uplatní i částičky nátěru z použitého nástroje).⁷⁹

Všechny výše uvedené kriminalistické stopy mohou za vhodných podmínek policejní orgány nebo jiné OČTŘ vyhledávat, zajišťovat, sami zkoumat, nebo je nechat zkoumat odborníky a znalci za účelem získání důkazních materiálů pro svoji činnost.

⁷⁷ PORADA, V., STRAUS, J. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň, 2012, str. 178.

⁷⁸ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd., Plzeň, 2019, s. 114.

⁷⁹ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 94.

4.2 Vyhledávání kriminalistických stop

Vyhledávání kriminalistických stop, jakož i jejich zajišťování a jejich dokumentaci lze označit za nejzásadnější úkoly kriminalistické praktické činnosti.

Vyhledávání paměťových stop

Vyhledávání těchto stop úzce souvisí s vyhledáváním nositele takové stopy, jímž může být jediné člověk, respektive člověk jako jediný živočich, který je schopen relevantním způsobem reprodukovat pro nás ostatní srozumitelně to, co vnímal vlastními smysly. Při vyhledávání paměťových stop se tedy kriminalisté zaměřují na vyhledávání nejen pachatele předmětného protiprávního jednání, ale i na vyhledávání obětí a stejně tak i na zjištění svědků události. Nutno podotknout, že paměťové stopy nejsou natolik rozpracovány kriminalistickou teorií, jako je tomu u stop materiálních, ačkoliv se jedná o stopy stejně důležité pro objasnění trestné činnosti.⁸⁰ Platí, že: „význam a využití paměťových stop ve vědomí člověka spočívá v průběhu objasňování kriminalisticky relevantních událostí v aplikaci různých kriminalistických, zejména taktických metod, za účelem zjištění obsahu změny mající souvislost s konkrétní událostí.“⁸¹ U vyhledávání paměťových stop je nutné vzít v úvahu, že na ně působí důležitý negativní faktor, a to je proces zapomínání. Pro získání paměťových stop, především pro jejich kvalitu a možnost jejich pozdějšího využití při objasňování trestné činnosti, je zásadní tyto stopy vyhledat a dále zajistit v co nejkratší možné době od vnímané události.⁸²

Vyhledávání materiálních stop

Vyhledávání materiálních stop závisí na tom, zda se jedná o stopy viditelné nebo o stopy latentní.

⁸⁰ HESS, L., PORADA, V., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *K charakteristice a významu paměťové stopy*. [online]. Brno, 2004 [cit. dne 20. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-01-59-66.pdf>.

⁸¹ ČÍRTKOVÁ, L., PORADA, V. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. Brno, 2005 [cit. dne 20. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>.

⁸² ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň, 2011, s. 34-35.

Při **vyhledávání viditelných stop** je vyžadována pečlivá práce policistů na místě ohledání, kteří při vyhledání viditelné stopy tuto stopu označí, označí i místo, kde byla stopa nalezena, aby následné zadokumentování bylo co nejpřesnější.

Naproti tomu **latentní stopy** vyžadují ve většině svých případů již aktivní využití nejrůznějších kriminalisticko-technických prostředků. Místo, kde by mohly být latentní stopy umístěny, lze pouze předpokládat, proto jsou pracovní i životní zkušenosti policejního specialisty, jeho vzdělání, odborné zaměření a také jeho dobrý úsudek nezbytné. Právě takový policejní specialista může správně vytipovat místa, na nichž by se s největší pravděpodobností mohly latentní stopy nacházet, a tato místa jsou následně prověřována. V omezeném počtu případů postačí lidský zrak, pokud je možné zkoumaný objekt pozorovat na přirozeném nebo běžném umělém osvětlení. Pokud si nelze vystačit s lidským zrakem, používají se různé druhy osvětlení (bílé nebo barevné světlo), laserová záření, neviditelné záření (především ultrafialové záření), lupy, binokulární mikroskopy, prášky, kterými lze zviditelnit stopy apod. Metody a prostředky pro vyhledávání materiálních stop lze podle potřeby různě kombinovat.⁸³

Při vyhledávání materiálních stop je velice důležité dodržovat zásady, které určila kriminalistika pro vyhledávání na místech kriminalisticky relevantních událostí, a mezi ně se řadí zásady:

- a) aktivity
- b) rychlosti
- c) objektivnosti
- d) úplnosti
- e) neodkladnosti
- f) neopakovatelnosti

Důležité je také získání prvotních informací prvosledovou hlídkou police na místě činu, provedení orientační prohlídky místa, zvolení správného technického řešení pro zlepšení

⁸³ PORADA, V., SUCHÁNEK, J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

podmínek při vyhledávání stop, stanovení způsobu vyhledávání, a také proškolení zúčastněných policejních orgánů a jiných OČTŘ na ohledání místa činu. Zároveň jsou striktně vymezeny podmínky pohybu na místech relevantních událostí. Na místě se smí pohybovat pouze oprávnění pracovníci policie, kteří pracují organizovaně pod vedením jednoho vedoucího. Ideální situace je taková, kdy je místo při příjezdu policie nezměněno (nikdo se na něm nepohyboval a nevytvořil kriminalisticky nežádoucí změny). Výjimkou je poskytnutí první pomoci zraněným, zabránění negativních následků, které souvisí s kriminalisticky relevantní událostí (například uzavření přívodu hořlavých medií, vypojení přívodu elektrického proudu apod.).^{84, 85}

4.3 Zajišťování kriminalistických stop

Zajišťování paměťových stop

Proces zajišťování paměťových stop probíhá zejména za pomoci kriminalisticko-taktických metod a hlavní z nich je výslech. Takto kriminalistická metoda je tak významná pro OČTŘ, že je upravena také v trestním řádu. Mezi metody a způsoby, kterými můžeme paměťové stopy zajišťovat, patří tedy výslech osob a jeho výsledky se zajišťují a dokumentují obligatorně protokolem, fakultativně audiozáznamem nebo videozáznamem.⁸⁶

Zajišťování materiálních stop

Správné zajištění materiálních stop má zcela zásadní vliv na jejich následné zpracování. Způsoby zajišťování různých druhů materiálních stop odlišuje právě charakter stop. Často je dokonce možné jednu stopu zajistit několika různými způsoby. Vždy je nutné mít na paměti, že materiální stopy se zajišťují za přísného dodržování

⁸⁴ PORADA, V., SUCHÁNEK, J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

⁸⁵ ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň, 2011, s. 229-236.

⁸⁶ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2005, s. 120-121.

základních pravidel, bez jejichž dodržení by mohlo dojít ke znehodnocení stopy, což by mohlo být zcela fatální pro jejich další využití.

Zajišťování materiálních stop může probíhat následujícími způsoby a postupy:

- a) in natura
- b) v podobě jejich substitutů

Zajištění materiálních stop **in natura** je vlastně zajištění stopy v její skutečné podobě tak, jak byla kriminalisty vyhledána v místě kriminalisticky relevantní události. K zajištění stopy pak může dojít včetně jejího nosiče. Příkladem stop, které jsou zajišťovány in natura jsou stopy biologické např. na oděvu, papíře, stopy chemické v lahvích, celé pilulky, daktyloskopické stopy na papíře, některé stopy mechanoskopické a další.⁸⁷ Technicky nejsnazším způsobem zajišťování konkrétních kriminalistických stop in natura je jejich **prostý odběr z místa ohledání v pevném či kapalném stavu** a je tedy získán vzorek kriminalistické stopy. Výjimečně se provádí odběr látek v plynném stavu (např. toxických, hořlavých či výbušných plynů), které se zajišťují například absorpcí do vhodného absorbentu (např. aktivní uhlí).⁸⁸

Dalším způsobem je **zajištění materiálních stop v podobě jejich substitutů** (neboli kopií stop), čímž se rozumí zajištění stopy za pomoci různých kontaktních nebo bezkontaktních metod.

Tyto kopie se pořizují za využití následujících technik:

- a) fotografické techniky
- b) odléváním stop
- c) přenos stop na daktyloskopickou fólii
- d) stěrem

⁸⁷ PORADA, V., SUCHÁNEK, J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

⁸⁸ PORADA, V., SUCHÁNEK, J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

- e) oddělením od celku ⁸⁹

Zmíněné způsoby zajišťování stop jsou však možné pouze u takových stop, u nichž není třeba zkoumání jejich hmotné podstaty. Jedná se především o zkoumání stop odrážejících vnější stavbu objektu, který stopu vytvořil např. vtisky obuvi, vtisky čelistí kleští do měkkého kovu apod. Takto se zajišťují v omezené míře i stopy, u nichž jsou zkoumány funkční a dynamické vlastnosti objektu, který stopy vytvořil a takovými stopami mohou být stopy balistické, pyrotechnické, trasologické, daktyloskopické, mechanoskopické apod.⁹⁰

4.4 Dokumentace kriminalistických stop

Poslední fází, při níž dochází k trvalému zachycení kriminalistických stop takovým způsobem, aby posléze mohly být v případě potřeby opětovně zkoumány a aby se s nimi mohly seznámit i jiné osoby nebo OČTŘ, které nebyly přímo přítomny jejich zajištění je dokumentace kriminalistických stop. Z pohledu kriminalistické praktické činnosti i nauky se musí dokumentovat jak stopy paměťové, tak stopy materiální. Dokumentaci obou druhů kriminalistických stop, místa jejich nálezu a značení lze provést:

- a) fotograficky
- b) videozáznamem
- c) topograficky
- d) protokolárně ⁹¹

Dokumentace paměťových stop

Dokumentace informací získaných z paměťových stop se zaznamenává především do protokolu, jehož zpracování je upraveno trestním řádem, audio nebo

⁸⁹ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň, 2005, s. 89-101.

⁹⁰ PORADA, V., SUCHÁNEK J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

⁹¹ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň, 2005, s. 61-63.

videozáznamem.⁹² Aby mohla dokumentace na audio či videozáznam dosáhnout procesní hodnoty, má-li být uznána v trestním řízení jako důkaz, musí mít určitou formu. Je proto nutné, aby i zde byly uvedeny všechny údaje, které jsou uvedeny na příslušných tiskopisech jako např. poučení osob ve smyslu příslušných ustanovení trestního řádu, nebo sdělení, že průběh příslušného úkonu bude snímán kamerou a zaznamenán na audio či videozáznam. Mluvené slovo je následně přepisováno do příslušného protokolu, se kterým se osoby seznámí a podepíší. Při případných výhradách proti textu protokolu je potřeba mít přehrávací zařízení k dispozici, aby bylo možno si příslušnou pasáž přehrát a provést buď opravu, nebo přesvědčit osobu, která má výhrady (zpravidla vyslýchaná osoba, případně obhájce obviněného), že se mýlí.⁹³

„Dokumentace výslechu je mimořádně důležitou částí výslechu, musí jít o objektivní zachycení kriminalisticky relevantních informací obsažených ve výpovědi osob. Obligatorně dochází k písemné dokumentaci v podobě protokolu, v kterém je zachycen průběh a obsah výpovědi, rozlišujeme části, zda šlo o monolog vyslýchaného nebo odpovědi na otázky.“⁹⁴

Dokumentace materiálních stop na místě činu

Účelem dokumentace materiálních stop je získat ucelený materiál obsahující průběh a výsledky použitých kriminalistických metod, postupů a popř. prostředků při ohledání místa kriminalisticky relevantní události. Smyslem je pak umožnit každému, kdo nebyl na místě kriminalisticky relevantní události přítomen, učinit si odpovídající představu o všech zajištěných stopách a předmětech na místě činu. Vzhledem k množství druhů kriminalistických materiálních stop a vzhledem k doporučovaným metodám,

⁹² ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1962, částka 66, § 158.

⁹³ VICHLEDA, M. a kol. *Kriminalistika II. díl-Kriminalistická taktika a vybrané kapitoly metodiky vyšetřování*. 1. vyd., Holešov, 2003, s. 44-45.

⁹⁴ VYSKOČIL, M. *Bezpečnostní teorie a praxe. Kriminalisticko-taktická metoda výslechu v souvislosti s vyšetřováním trestného činu pojistného podvodu*. [online]. Praha, Ročník 3–2019. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/01/Kriminalisticko-taktická-metoda-výslechu.pdf>.

prostředkům a postupům, které uvádí kriminalistika, lze zajišťovat tyto stopy následujícími způsoby:

- a) protokolem, jehož podmínky určuje zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád⁹⁵
- b) obrazovou dokumentací, kam řadíme foto a video-dokumentaci
- c) topografickou dokumentací
- d) speciální dokumentací

Základním způsobem, jakým dochází k dokumentaci materiálních stop je právě zpracování **protokolu o ohledání místa činu**.⁹⁶ Zde jsou zdokumentovány skutečnosti, fakta a okolnosti, které na místě vnímala osoba provádějící protokolaci. „*K protokolu o ohledání vždy patří náčrtek a plánek, jako tzv. topografická dokumentace, dále se připojuje fotografická dokumentace a v některých případech je použita i videodokumentace. Při dokumentaci ohledání je za obsahovou část zodpovědný vždy policejní orgán, nebo orgán činný v trestním řízení, nikoli kriminalistický technik. Kriminalistický technik provádí na místě činu technické úkony, za jejichž kvalitu při zpracování dokumentace odpovídá.*”⁹⁷

Pro obrazovou dokumentaci, která se v dnešní kriminalistické praxi používá při každém ohledání místa KRU, se využívá moderních digitálních zařízení a systémů umožňující pořízení co nejkvalitnější fotografické dokumentace a video-dokumentace. Tyto digitální metody umožní kriminalistům zachytit místo ohledání pro objektivní posouzení všech okolností objasňovaného případu a zároveň podají názornou nezkreslenou představu o konkrétních skutečnostech. Video-dokumentace navíc umožňuje obrazově i zvukově zachytit průběh kriminalisticky relevantních událostí.

⁹⁵ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1962, částka 66, § 55.

⁹⁶ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň, 2005, s. 61-62.

⁹⁷ HOLEK, T. *Ohledání místa činu*. [online]. Brno, 2019. [cit. dne 20-01-2021]. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS. Katedra bezpečnosti a práva. JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/yruzc/Bc_prace_Holek.pdf.

Může tak být zadokumentován celý průběh ohledání i s komentářem, zachycení míst a označení jednotlivých stop.⁹⁸

Úkolem **topografické dokumentace** je zhotovování náčrtků a plánek kriminalisticky relevantních míst. Může tak zvýšit názornost a přispět k vytvoření objektivního obrazu o tom, jak to na místě ohledání vypadalo. Trvale zachycuje celkovou situaci na místě kriminalisticky relevantní události jako např. rozměry, polohu a místo jednotlivých předmětů, stop apod. Náčrtek se provádí přímo na místě ohledání a je vlastně podkladovým materiálem, ze kterého se čerpá při tvorbě plánu, který se provádí na pracovišti, po návratu z místa ohledání.^{99, 100}

Speciální způsoby dokumentace např. systémem SPHERON, z dronu apod. se využívají pro zachycení místa, kde byly spáchány nejzávažnější trestné činy (vraždy, teroristické útoky apod.), nebo místa, která jsou z hlediska ohledání příliš rozsáhlá (velké požáry, letecké havárie).^{101, 102}

Závěrem této kapitoly je možno konstatovat, že kriminalistická dokumentace jak paměťových, tak materiálních stop je nezbytná k objasňování a vyšetřování trestné činnosti, ale také pro prokázání viny či nevin v soudním řízení. Výše uvedené typy dokumentací utvářejí komplexní materiál o průběhu výslechu, o procesu ohledání a výsledcích kriminalistických metod použitých v konkrétním případě. Umožňuje tak každému vytvořit si přesnou představu o kriminalisticky relevantní události a následně také o důkazech, které byly ze zajištěných stop získány.

⁹⁸ PASS, D.A., SEDDON-EMBAR, A. *Forensic Science*. California, 2009, vol. 2, p. 527-529.

⁹⁹ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň, 2005, s. 64-84.

¹⁰⁰ ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň, 2011, s. 78-80.

¹⁰¹ HANÁKOVÁ, L. *Kriminalistická dokumentace*. [online]. Brno, 2019. [cit. dne 06-01-2022]. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Katedra trestního práva. JUDr. Roman Heinz, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/iuzvs/Bakalarska_prace_kriminalisticka_dokumentace.pdf.

¹⁰² HOLEK, T. *Ohledání místa činu*. [online]. Brno, 2019. [cit. dne 20-01-2021]. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS. Katedra bezpečnosti a práva. JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/yruzc/Bc_prace_Holek.pdf.

5 KRIMINALISTICKÁ IDENTIFIKACE

Pojmy jako **totožnost a identifikace**, resp. **kriminalistická identifikace**, jinak vymezuje logika, jinak přírodní vědy a jinak kriminalistika. **Totožností** je v kriminalistice chápán individualizovaný vztah mezi dvěma či více stavy, projevy nebo částmi jednoho materiálního objektu. **Kriminalistická identifikace** je proces, který má za cíl poznat vztah konkrétní kriminalisticky relevantní události, kriminalistických stop a objektů, které stopu vytvořily.

5.1 Základní principy kriminalistické identifikace

Kriminalistickou identifikaci lze definovat jako: „*proces, během kterého se zjišťuje, kterým konkrétním objektem byla vytvořena konkrétní kriminalistická stopa. Jedná se o proces ztotožňování objektů podle kriminalistických stop a jiných zobrazení, ve kterém se hledá souvislost osoby nebo věci s kriminalisticky relevantní událostí.*“¹⁰³

Za východisko kriminalistické identifikace je označována teorie vzájemného působení objektů. Právě vzájemné působení objektů při páčání trestného činu, způsobuje vznik materiálních stop, které jsou následně využívány v kriminalistické identifikaci.¹⁰⁴ Základem kriminalistické identifikace jsou následující pojmy:

- a) ztotožnění
- b) individuálnost
- c) relativní stálost objektů kriminalistické identifikace

Totožnost objektu, resp. **ztotožnění objektu**, je možné definovat jako: „*individualizovaný vztah mezi dvěma nebo více odrazy jednoho a téhož objektu.*“¹⁰⁵ Jinak řečeno jde o naprostou shodu mezi stopou a objektem, který mohl stopu vytvořit a tento vztah byl potvrzen. Totožnost objektů, tedy kriminalistické stopy a vytypovaného

¹⁰³ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 137.

¹⁰⁴ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 138.

¹⁰⁵ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 148.

objektu, je zkoumána v tzv. „procesu ztotožňování“. Zkoumají se projevy objektu v různých fázích a projevech, nejčastěji však jako kriminalistické materiální stopy. Tento proces lze vyjádřit takto: „*V procesu ztotožňování se abstrahují společné rysy různých projevů a na jejich základě se vyvozují závěry, zda jde o projevy jednoho a téhož objektu.*“¹⁰⁶ Cílem kriminalistické identifikace je stanovit, že na určitém odražejícím objektu, tedy ve stopě, se zobrazil konkrétní odražený objekt.¹⁰⁷

Ohledně **individuálnosti objektu** vychází kriminalistická identifikace ze zásady, že: „*každý objekt materiálního světa s relativně stálými prostorovými hranicemi je individuální, neopakovatelný.*“¹⁰⁸ Každý objekt má totiž nejen své obecné vlastnosti, které jsou společné pro určitou skupinu objektů, ale má rovněž své individuální identifikační znaky, kterými mohou být u nástrojů různé rýhy, prohloubeniny, u člověka či zvířete jde například o jeho vzrůst, následky nemocí, zákroků, úrazů apod. Je nutné podotknout, že různé vlastnosti objektu mají různý stupeň důležitosti pro kriminalistickou identifikaci. Největší význam mají tzv. markanty, neboli znaky, vysoce specifické pro daný objekt.^{109, 110}

Objekty kriminalistické identifikace mohou podléhat nejrůznějším vlivům, a to vlivům povětrnostním, chemickým, fyzikálním a mnoha dalším, v důsledku čehož u nich může docházet ke změnám. Pro úspěšnou identifikaci je proto důležité, aby byly objekty, které se odrazily do stopy, **relativně stálé**, tedy aby nepodléhaly rychlým a podstatným změnám a zároveň musí být snadno interpretovatelné. Z toho vyplývá, že čím stálější jsou vlastnosti zkoumaných objektů, tím jednodušší a zároveň spolehlivější proces kriminalistické identifikace bude.¹¹¹

¹⁰⁶ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 148.

¹⁰⁷ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 139.

¹⁰⁸ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 140.

¹⁰⁹ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 141.

¹¹⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 115-116.

¹¹¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 115-116.

5.2 Objekty a druhy kriminalistické identifikace

Objekty, jimiž se zabývá kriminalistická identifikace, lze rozdělit na dvě základní skupiny a to:

- a) objekty ztotožňované
- b) objekty ztotožňující

Ztotožňovaný objekt, resp. **objekt identifikovaný**, lze vymezit jako „*objekt, který jednoznačně souvisí s kriminalisticky relevantní událostí, a to nejčastěji proto, že vytvořil konkrétní kriminalistické stopy.*“¹¹² Z toho vyplývá, že ztotožňovaným objektem kriminalistické identifikace je každý objekt, který se určitým způsobem odrazil v kriminalistické stopě či v nějakém jiném odrazu. Předpokládá se, že takový objekt má vztah k vyšetřované události. Ztotožňovanými objekty tak mohou být lidé, věci nebo zvířata.¹¹³ Pro identifikaci zjišťovaného objektu se zkoumají vlastnosti objektu podle jeho stop, a to na základě komparace nejrůznějších srovnávacích materiálů, kterými mohou být fotografie, evidenční materiál založený ve sbírkách policie, nebo i zkoumáním objektu in natura.

Druhou skupinou objektů, se kterými se pracuje v procesu kriminalistické identifikace jsou **ztotožňující objekty**, označované také jako **objekty identifikující**. Tyto objekty lze je popsat jako: „*objekty, které odrážejí vlastnosti identifikovaných objektů.*“¹¹⁴ Jinak řečeno, na základě identifikujících objektů je možné identifikovat osoby, věci či zvířata. Mezi identifikující objekty pak řadíme zejména materiální kriminalistické stopy z místa ohledání, nebo obdobný materiál vytvořený na znaleckém pracovišti tzv. srovnávací materiál. Identifikující objekty lze v zásadě rozdělit do dvou dalších skupin, a to na:

- a) kriminalistické stopy

¹¹² STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 152.

¹¹³ PORADA, V. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň, 2007, s. 73.

¹¹⁴ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 153.

- b) srovnávací materiály^{115, 116}

Nejčastějším a nejdůležitějším nositelem informací o ztotožňovaném objektu jsou **kriminalistické stopy**. „*Stopy mohou být nahrazeny svými kopiemi, např. stopa obuvi je nahrazena sádrovým odlítkem obuvi*“ - ten může posloužit jako přirozený vzorek pro další vyšetřování.¹¹⁷

Srovnávací materiál je nositelem informace, který se vytváří „uměle“ na odborném pracovišti, a to z objektu ztotožňovaného, o němž předpokládáme, že kriminalistickou stopu na místě činu vytvořil. Mohou existovat buď v podobě pokusně zhotovených experimentálních vzorků, získaných zcela mimo souvislost kriminalisticky relevantní události (například kontrolní otisky prstů), nebo jako vzorky právě pro potřeby kriminalistické identifikace.^{118, 119}

Kriminalistickou identifikaci je možné rozčlenit na několik druhů, a to na identifikaci:

- a) subjektu uskutečňujícího proces identifikace
- b) ztotožňovaných objektů
- c) odborných znalostí nutných ke zkoumání a dle k tomu použitých metod
- d) skutečnosti, zda se dospěje ke zjištění totožnosti či nikoliv
- e) druhů identifikačních znaků, které jsou k identifikaci využívány¹²⁰

Ad. a) Identifikaci podle subjektu uskutečňujícího proces identifikace, tedy podle toho, kdo kriminalistickou identifikaci provádí a na jakém pracovišti, lze rozdělit na dva druhy, a to:

- a) identifikaci znaleckou

¹¹⁵ PORADA, V. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň, 2007, s. 73.

¹¹⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 117.

¹¹⁷ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004. s. 153.

¹¹⁸ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 144.

¹¹⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha, 2004, s. 117-118.

¹²⁰ PORADA, V. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň, 2007, s. 74-76.

b) identifikaci rekogniční

Jak je z názvu již patrné, **znaleckou identifikaci** provádí právě osoba znalce, popř. experta, odborníka z daného oboru lidské činnosti, kdy jsou při identifikaci ztotožňovaného objektu využívány nejrůznější typy materiálních stop. Zde je nutno podotknout, že sem lze zařadit identifikační zkoumání, které provádí také expert nebo odborník z daného kriminalisticko-technického oboru specializovaného pracoviště PČR. Podstatou je, že znalec nebo expert provádí identifikaci zpravidla jen jednoho konkrétního druhu kriminalistických stop, např. se pokouší identifikovat zajištěné balistické stopy z konkrétní zbraně. Naopak **rekogniční identifikace** je identifikací prováděnou zejména svědkem či poškozenou osobou a jsou při ní využívány stopy paměťové. Jedná se o laickou identifikaci s cílem ztotožnit daný objekt. Osoba, která rekogniční identifikaci provádí, může znovu poznat již dříve vnímanou osobu, zvíře nebo věc dle jednotlivých markantů, celkového hlasového projevu nebo podle jejich funkčních a dynamických stereotypů.¹²¹

Ad. b) Podle ztotožňovaných objektů lze kriminalistickou identifikaci rozdělit na identifikaci:

- a) osob
- b) věcí
- c) zvířat

Identifikace osob probíhá na základě anatomických a antropologických znaků těla člověka (tvar těla, hlavy, rtů, nosu, vlasy apod.), dále pak na základě funkčních znaků pohybového projevu (lokomoce, gestikulace či ruční písmo), na základě markantů papilárních linií, hlasu, podoby, ale i na základě stop trasologických.

Identifikace věcí probíhá: „na základě zkoumání stop, které odrážejí vnější vlastnosti působícího objektu, případně i stop, odrážejících vnitřní strukturu působícího objektu.“¹²² Nejčastěji lze věci identifikovat podle výrobních čísel či zvláštních

¹²¹ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 145.

¹²² STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 145–146.

poškození. V souvislosti s identifikací věcí lze zmínit využití stop balistických, trasologických, mechanoskopických, chemických, pyrotechnických a mnoha dalších. Cílem je vždy ztotožnit konkrétní věc.

V České republice je **identifikace zvířat** využívána velice sporadicky. Pokud k ní dochází, využívají se postupy obdobné jako u identifikace osob či věcí.¹²³

Ad. c) Kriminalistickou identifikaci dle odborných znalostí nutných ke zkoumání a dle k tomu použitých metod, lze rozlišovat na identifikaci:

- a) balistickou
- b) trasologickou
- c) daktyloskopickou
- d) biologickou
- e) mechanoskopickou apod.¹²⁴

Ad. d) Podle skutečnosti, zda se dospěje ke zjištění totožnosti či nikoliv, lze kriminalistickou identifikaci členit na:

- a) dovršenou, tedy individuální
- b) částečně dovršenou
- c) nedovršenou

Z důkazního hlediska lze **dovršenou (individuální) identifikaci** označit jako nejcennější. Pokud se během kriminalistické identifikace dojde k identifikaci dovršené, dojde tedy „*ke zjištění, že stopa má tentýž souhrn identifikačních znaků jako zkoumaný (podezřelý) objekt.*“¹²⁵

V případě **identifikace nedovršené** dochází ke zjištění např. jen skupinové příslušnosti objektu, druhu obuvi nebo ráže střelné zbraně. Tento druh identifikace slouží

¹²³ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 156–158.

¹²⁴ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 145.

¹²⁵ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 158.

OČTŘ k vyloučení některých podezřelých osob, jejichž krevní vlastnosti zatím nemohou identifikovat konkrétního člověka, nebo pokud vzorec DNA vygenerovaný z nalezené biologické stopy na místě kriminalisticky relevantní události, neodpovídá jejich vlastnímu vzorci DNA.¹²⁶

Ad. e) Podle druhů identifikačních znaků, které jsou k identifikaci využívány, pak rozlišujeme identifikaci dle jejich odražených vlastností. V tomto případě se zjišťují vlastnosti, jež obsahují informaci:

- a) o vnější stavbě objektu, dále vlastností obsahujících informaci
- b) o vnitřním složení objektu
- c) o funkčních a dynamických vlastnostech objektu

První skupina znaků pomáhá kriminalistům určit nejčastěji tzv. **mikrorelief** objektu. Druhá skupina znaků pak pomáhá určit, jaké kriminalisticky využitelné informace obsahuje vnitřní stavba objektu jako např. chemické složení, molekulární nebo krystalickou stavbu objektů. Poslední skupinu znaků lze využít k odhalení určité specifické vlastnosti člověka, kdy se například jedná o jeho somatické vlastnosti či jeho dynamické stereotypy.¹²⁷

¹²⁶ STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 158.

¹²⁷ STRAUS, J., PORADA, V. a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň, 2017, s. 148.

6 VYUŽITÍ KRIMINALISTICKÝCH STOP V POLICEJNÍ PRAXI

Jak již bylo v této práci několikrát zmíněno, práce s kriminalistickými stopami slouží především k objasnění příčin a způsobů spáchání trestného činu a k identifikaci osoby, které tento trestný čin provedla. Ke zjištění, jak policejní orgány ve své práci využívají kriminalistické stopy byla využita metoda řízeného rozhovoru s policistou, který již 15 let pracuje na oddělení kriminalistické techniky v Českých Budějovicích a celkově slouží u Policie České republiky celých 40 let.

6.2 Rozhovor

Rozhovor byl veden přímo v prostorách budovy policie v Českých Budějovicích. K rozhovoru byl písemně připraven soubor otázek, který byl policistovi pokládán. Odpovědi a poznámky k rozhovoru byly zaznamenávány písemně i na audiotechniku, po udělení souhlasu policisty.

1) Co pro vás znamená kriminalistická stopa?

Bez zajištěných kriminalistických stop by bylo opravdu velmi těžké někomu něco prokázat a řešit trestný čin. Stopy mohou být alfou – omegou celého případu a někdy stačí opravdu malý detail z naší části práce na místě činu, z které se odvine veškerá agenda vedoucí k identifikaci konkrétní osoby. Myslím si, že zajištění kriminalistických stop je jeden z nepostradatelných úkonů, který má pro práci policie obrovskou hodnotu a zejména tedy pro získání stop jakožto procesního důkazu.

2) Jaký typ kriminalistických stop zanechává pachatel nejčastěji na místě činu?

To záleží na druhu trestné činnosti. Pokud se budeme bavit např. o majetkové nebo mravnostní trestné činnosti, tak biologie a genetika je v současné době obor číslo jedna. Pokud zůstaneme u zmíněných druhů trestné činnosti tak nejčastěji se jedná právě o stopy biologické, dále pak i daktyloskopické, trasologické apod.

3) Vzpomenete si na nějaký vychytralý způsob pachatele zakrýt po sobě kriminalistické stopy?

Řekl bych, že to vychází z mentálního stavu pachatele. Záleží na tom, zda má pachatel celou akci promyšlenou do posledních detailů či nikoliv a také jaké má informace ohledně likvidace případných usvědčujících stop. Někteří pachatelé používají např. pepř, různé deodoranty apod., a ti sofistikovanější např. i různé chemické látky na degradaci DNA.

4) Chytili jste někdy pachatele přímo při znehodnocování kriminalistických stop?

Nevzpomínám si, že bych se s tímto setkal na místě činu. Na místo činu jako úplně první přijíždí prvosledové hlídky policie, které zajišťují nejen místo, ale i pachatele, pokud se na místě ještě nachází. Tyto hlídky pachatele zadrží a my pak provádíme ohledání a zajištění důkazů. Vzpomínám si jen na jeden případ přibližně z 90. let, kdy se pachatel vloupal do objektu, rozřezal trezor a odcizil mimo jiné i lístek s informacemi o platbě měnou uloženou v trezoru. Pachatel byl zadržen bezprostředně po spáchání trestného činu a při výslechu byl u něj tento lístek nalezen. V momentě, kdy měl podepsat protokol a předstíral jeho důkladné pročitání, skočil v nestřeženém okamžiku po tomto důkazu a snažil se ho zkonsumovat.

5) Z kolika členů se skládá výjezdová skupina a kdo provádí vyhledávání, zajišťování a dokumentaci stop?

Výjezdová skupina vyjíždí na určitý druh trestné činnosti a její složení bývá individuální dle situace. Výjezdová skupina musí obsahovat vyšetřovatele, operativce, technika a dále záleží, zda je potřeba psovod, pyrotechnik nebo např. potápěč. Pokud vyjíždí pro kriminální službu, skládá se z vyšetřovatele, operativce a technika a samozřejmě také z člena základního útvaru, pod kterého spadá dané území. Především pak kriminalistický technik vyhledává a zajišťuje materiální stopy a provádí technickou dokumentaci.

- 6) Je na místě činu patrné, které stopy jsou stopami trestného činu? Nedochází někdy k záměně s různými otisky obuvi, odřeninami na nábytku apod., které s trestným činem nesouvisí a vznikly ještě před trestnou událostí?**

Zásadní je, aby se na místě činu nacházela domácí osoba. Tato osoba nám poskytne informace o vizuální podobě objektu, o manipulaci s předměty, o pohybu osob atd. V některých případech není ani domácí osoba schopna zachytit všechny změny detailně, a to z důvodu momentálního stresu a šoku. Ohledání místa činu bez této osoby je prakticky nemožné. Kriminalističtí technici musí na místě činu dojít k logickému řešení situace, která by vysvětlovala postup dění na místě. Pro zvolení dalšího postupu je pro nás alfa a omegou vycházet co nejdříve z co největšího množství informací.

- 7) Jaké metody pro zajišťování stop byste označil jako nejpřesnější a také nejméně časově náročné?**

Nejjednodušší a nejméně časově náročné je samozřejmě zajišťování genetické stopy např. pomocí stěrové tyčinky v sadě s fyziologickým roztokem. Pro jiný příklad uvedu využití určité chemické látky na místě činu, která nám za určitých vlnových délek světla s pomocí určitých brýlí, slouží k identifikaci místa, kde se nacházela krev. Díky této látce můžeme i po jisté době odhalit místa, kde se pachatelé dostatečně nepodařilo odstranit stopy krve a to např. ze spár dlaždiček z důvodu jejich porézní struktury apod.

- 8) Jakých chyb se nejčastěji dopouští pachatelé na místě činu. Můžete uvést jeden příklad, kdy v důsledku zásadní chyby pachatele došlo k jeho rychlému dopadení?**

V tomto případě opět záleží na mentálním stavu pachatele. Například u osob drogově závislých není problém s jejich rychlým dopadením, jelikož tyto osoby nemají své trestné činy dokonale naplánované a nijak neřeší stopy, které na místě činu zanechají. Naopak pachatelé, kteří si svůj čin plánují dny, týdny i měsíce používají při trestné události veškeré ochranné pomůcky jako roušky, kukly, jednorázové obleky, boty a rukavice, a i přesto může dojít vlivem vypjatější stresové situace k jediné chybě, která pachatele prozradí. Pro příklad mohu uvést případ, kdy hlavní chybou pachatele bylo vyslovení jediného slova a díky tomu jsme mohli zajistit biologické stopy.

9) Setkal jste se v praxi s chybami policistů na místě činu, kteří nedodržením postupů při zajišťování stop znehodnotili některé kriminalistické stopy?

Samozřejmě, že se to stává, ale vždy neúmyslně a vychází to spíše z neznalosti prostředí. Policisté, kteří se nacházejí na místech činů mají svou DNA uloženou v databázi, takže pokud dojde ke kontaminaci některé stopy tak se její profil v první řadě porovnává právě s DNA osob na místě činu. Neúmyslných chyb se dopouštějí také zatím nepříliš zkušené policisté z řad prvosledové hlídky, kteří mají především znalosti teoretické, ale chybí jim dostatečná praxe.

10) Setkáváte se na místě činu s nečekanými svědky, kteří svým neomaleným počínáním mohou některé stopy znehodnotit?

Zvědavých lidí je spousta, ale ještě jsem se nesešel s vědomým znehodnocováním stop na místě činu. Jak jsem již zmínil, na místo činu přijíždí jako první hlídka z obvodního oddělení, která zabezpečí místo i stopy viditelné na první pohled, aby nedošlo k jejich znehodnocení a vytyčí perimetr, kde se ostatní lidé mohou ještě pohybovat. V praxi se setkáváme spíše s nevědomým znehodnocením stop, a to z řad poškozených či svědků. Tyto osoby se mnohdy pohybují na místě činu před příjezdem policie za účelem zjištění, co bylo ukradeno a poničeno. V některých případech dochází i k manipulaci s předměty (okna, popadané židle, rozbité nádoby atd.), kterých se pachatel mohl dotýkat.

6.3 Zhodnocení rozhovoru

Na základě provedeného rozhovoru bylo možné provést ověření, zda dochází k provázání teoretických poznatků s praxí. Z rozhovoru tedy vyplývá, že policisté dodržují veškeré teoretické metody, postupy a prostředky pro práci s kriminalistickými stopami. Samozřejmě jsme jen lidé, a v některých případech může i ze strany policistů docházet k různým chybám při vyhledávání, zajišťování a dokumentaci stop. K těmto chybám dochází zřídka a jsou způsobeny zejména neznalostí prostředí nebo ještě nedostatečnou praktickou znalostí začínajících policistů z řad prvosledových hlídek. K případné kontaminaci kriminalistických stop může docházet i ze strany svědků

či poškozených, kteří na místě činu ještě před příjezdem prvosledové hlídky svým neuváženým a nevědomím počínáním mohou některé stopy znehodnotit.

Z rozhovoru zároveň vyplynulo, že především policejní činnost ve fázi před prověřováním a dále i při prověřování trestné události, je pro objasnění trestného činu, identifikaci a usvědčení pachatele nesmírně důležitá. Bez řádně zajištěných kriminalistických stop lze opravdu jen těžko pachateli vinu dokázat. I když v poslední době vzrůstá rafinovanost pachatelů v jejich trestné činnosti, tak zároveň dochází i k neustálému rozvoji vědních oborů spolupracujících s kriminalistikou, a to především biologie a genetiky.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo představit odborné veřejnosti problematiku kriminalistických stop, a to jak jejich vznik, zánik, možnosti vyhledávání, zajištění a jejich dokumentace, tak jejich klasifikaci podle předem vytyčených hledisek. Za účelem zjištění, jaký význam mají stopy v kriminalistické identifikaci, byla použita metoda řízeného rozhovoru s aktivním policistou s mnohaletou praxí. K dosažení cílů předkládané práce byly využity metody literární rešerše, srovnávání, analýza, syntéza a dedukce získaných informací.

Z práce vyplývá, že kriminalistickou stopu lze vnímat jako alfu a omegu veškeré práce kriminalistů při odhalování a objasňování trestné činnosti, neboť jsou to právě kriminalistické stopy, které orgány činné v trestním řízení dovedou k pachateli trestného činu a k jeho případnému potrestání. Lze si jen stěží představit, jakým způsobem by mohlo dojít k dopadení pachatele a jeho následnému usvědčení v trestním řízení v případě, kdyby kriminalisté neměli k dispozici stopy, které by je k pachateli dovedly.

Práce s kriminalistickými stopami, ať už se jedná o jejich vyhledávání, zajišťování či konečnou dokumentaci prochází neustálým kriminalisticko-technickým i trestně právním vývojem, a to zejména v posledních desetiletích. To souvisí s neustálým vývojem technologií v různých vědeckých oborech, jejichž poznatky kriminalistika využívá. Ruku v ruce s tím souvisí také vývoj nových technik a způsobů nejen páchání trestné činnosti, ale i odhalování stop, které po sobě pachatelé zanechávají.

Na základě informací získaných při studiu odborné literatury a také informací získaných během rozhovoru jsem dospěl k závěru, že vyhledávání, zajišťování, dokumentace a zejména pak zkoumání kriminalistických stop je nesmírně důležitou a odbornou lidskou činností, kterou mohou vykonávat především vysoce kvalifikovaní policisté, zaměstnanci policie nebo jiní znalci. Je proto na místě ocenit tuto náročnou a velmi významnou práci policejních složek a kriminalistických expertů vedoucí k identifikaci a usvědčení pachatele trestného činu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 536 s. ISBN 80-86898-36-9.
2. KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 318 s. ISBN 978-80-7380-535-7.
3. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, 512 s. ISBN 80-7179-362-0.
4. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vyd., Praha: C. H. Beck, 2004, 583 s. ISBN 80-7179-878-9.
5. PASS, D.A., SEDDON-EMBAR, A. *Forensic Science*. California: Salem Press Inc., © 2009, vol. 1-3, 1139 s. ISBN 978-1-58765-423-7.
6. PORADA, V. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 312 s. ISBN 978-80-7380-038-3.
7. PORADA, V., STRAUS, J. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4.
8. PORADA, V., a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd., Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2.
9. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 278 s. ISBN 80-86898-40-7.
10. STRAUS, J. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd., Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 173 s. ISBN 978-80-7380-367-4.
11. STRAUS, J., KONRÁD, Z., PORADA, V., SUCHÁNEK, J., VAVERA, F. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 175 s. ISBN 80-86473-82-1.
12. STRAUS, J., PORADA, V., a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 417 s. ISBN 978-80-7380-666-8.

13. STRAUS, J., VAVERA, F., a kol. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 441 s. ISBN 978-80-7380-370-4.
14. STRAUS, J., VAVERA, F. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 349 s. ISBN 978-80-7380-258-5.
15. ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 408 s. ISBN 978-80-7380-343-8.
16. VICHLEDA, M. a kol. *Kriminalistika II. díl-Kriminalistická taktika a vybrané kapitoly metodiky vyšetřování*. 1. vyd., Holešov: Tiskárna SPŠ MV v Holešově, 2003, 165 s.

Elektronické zdroje

1. ČÍRTKOVÁ, L., PORADA, V. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. Brno, 2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>.
2. HANÁKOVÁ, L. *Kriminalistická dokumentace*. [online]. Brno, 2019. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Katedra trestního práva. JUDr. Roman Heinz, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/iuzvs/Bakalarska_prace__kriminalisticka_dokumentace.pdf.
3. HESS, L., PORADA, V., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *K charakteristice a významu paměťové stopy*. [online]. Brno, 2004. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-01-59-66.pdf>.
4. HOLEK, T. *Ohledání místa činu*. [online]. Brno, 2019. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS. Katedra bezpečnosti a práva. JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/yruzc/Bc_prace_Holek.pdf.
5. PORADA, V., SUCHÁNEK, J., STRAUS, J. Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha, Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>.

6. STRAUS, J., SUCHÁNEK, J., PORADA, V. Soudní inženýrství. *Kriminalistické stopy obsahující informaci o vlastnostech vnitřní stavby (struktury) nebo vnitřního složení objektu*. [online]. Brno, 2004. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-03-131-145.pdf>.
7. VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika*. [online]. Karviná, 2011. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.
8. VYSKOČIL, M. Bezpečnostní teorie a praxe. *Kriminalisticko-taktická metoda výslechu v souvislosti s vyšetřováním trestného činu pojistného podvodu*. [online]. Praha, Ročník 3–2019. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/01/Kriminalisticko-taktická-metoda-výslechu.pdf>.

Legislativní zdroje

1. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2010, částka 11. Dostupné také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.
2. ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 9. prosince 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1962, částka 66. Dostupné také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>.

Ostatní zdroje

Rozhovor s panem podporučíkem Pavlem Kolářem, vedoucím oddělení kriminalistické techniky v Českých Budějovicích ze dne 14.2.2022.